

УДК 004.738.5:316.77

DOI <https://doi.org/10.32782/3041-1351/2023-2-7>

Шевчук Олександр Володимирович

кандидат педагогічних наук,
викладач кафедри цифрових, освітніх та соціо-економічних технологій,
Навчально-реабілітаційний заклад вищої освіти
«Кам'янець-Подільський державний інститут»
evruka@i.ua
ORCID ID: 0000-0002-0557-2994

СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ЧАСТИНА НАШОГО ПОВСЯКДЕННЯ

Вступ. У сучасному світі соціальні мережі стали не лише платформою для обміну інформацією, але й невід'ємним складником нашого повсякдення. З кожним новим днем вони займають усе більше простору у нашому житті, перетворюючись на важливий інструмент взаємодії, спілкування та самовираження. У цій статті ми розглянемо різні аспекти впливу соціальних мереж на наше суспільство та особистість, визначимо їхню роль у формуванні наших думок, стереотипів та міжособистісних зв'язків. Спробуємо зрозуміти, як ці цифрові платформи впливають на наше сприйняття світу та власної ідентичності в епоху інформаційних технологій.

Мета та завдання статті. Метою цієї статті є ретельний аналіз впливу соціальних мереж на сучасне суспільство та індивіда, висвітлення їхньої ролі у формуванні поглядів, соціальних зв'язків та культурного ландшафту. Зазначаючи як позитивні, так і негативні аспекти використання соціальних мереж, мета статті полягає у стимулюванні обговорення їхнього впливу на наше повсякдення та розгляді можливих шляхів покращення цього впливу. Завданням статті буде аналіз соціальних мереж як комунікаційного інструменту.

Результати. Аналізуючи вплив соціальних мереж на наше повсякдення, ми встановлюємо, що ці цифрові платформи стали не лише засобом спілкування, але і важливим фактором формування суспільства. Позитивні аспекти, такі як швидкий доступ до інформації, підтримка соціальних зв'язків та спільнот, розширення можливостей самовираження, часто супроводжуються викликами, такими як збільшення ризику виникнення негативних стереотипів, вплив на психічне здоров'я, та відмова від офлайн-комунікації.

Спільне вивчення цих аспектів дозволяє нам усвідомити необхідність більш відповідального підходу до використання соціальних мереж. Розвиток цифрової грамотності, стимулювання конструктивного обговорення та використання платформ для розвитку культурних та соціальних ініціатив можуть допомогти максимізувати позитивний вплив соціальних мереж. При цьому важливо пам'ятати про власну психічну та емоційну гігієну, вивчати стратегії збалансованого використання цих платформ у повсякденному житті.

Ключові слова: соціальні мережі, студенти, викладачі, соціалізація.

Shevchuk Oleksandr Volodymyrovych

Ph.D. in Pedagogy, Lecturer at the Department of Digital, Educational, and Socio-Economic Technologies
Educational and Rehabilitation Institution of Higher Education
“Kamianets-Podilskyi State Institute”

SOCIAL NETWORKS AS AN INTEGRAL COMPONENT OF OUR EVERYDAY LIFE

Introduction. In the modern world, social networks have become not only a platform for information exchange but also an integral part of our everyday life. With each passing day, they occupy more space in our lives, transforming into a vital tool for interaction, communication, and self-expression. In this article, we will explore various aspects of the impact of social networks on our society and individuality, defining their role in shaping our thoughts, stereotypes, and interpersonal relationships. We will attempt to understand how these digital platforms influence our perception of the world and our identity in the era of information technologies.

Purpose and objectives of the article. The purpose of this article is a thorough analysis of the influence of social networks on contemporary society and individuals, highlighting their role in shaping views, social connections, and the cultural landscape. By acknowledging both positive and negative aspects of using social networks, the article aims to stimulate discussion on their impact on our daily lives and consider possible ways to improve this influence. The article's task will be to analyze social networks as a communication tool.

Results. Analyzing the impact of social networks on our daily lives, we establish that these digital platforms have become not only a means of communication but also a significant factor in shaping society. Positive aspects such as quick access to information, support for social connections and communities, and expanded opportunities for self-expression are often accompanied by challenges, including an increased risk of negative stereotypes, influence on mental health, and a decline in offline communication.

A collective examination of these aspects allows us to recognize the need for a more responsible approach to the use of social networks. The development of digital literacy, the encouragement of constructive discussion, and the utilization of platforms for the development of cultural and social initiatives can help maximize the positive impact of social networks. It is crucial to remember one's mental and emotional hygiene, learn strategies for balanced use of these platforms in everyday life.

Key words: social networks, students, teachers, socialization.

Вступ. У час інформаційних технологій соціальні мережі несуть на собі не тільки функцію засобу комунікації, але й визначають новий порядок нашого повсякденного існування. Всеосяжна доступність до цифрового світу, що пропонує ця форма взаємодії, перетворила її на суттєвий аспект нашого суспільства. Спілкування, обмін інформацією, формування громадської думки – все це стає неабиякою складовою частиною соціального ландшафту, де виразність віртуального «я» конкурує з реальним життям.

Розгляд сучасного стану використання соціальних мереж визначає вагомі позитивні моменти: невідкладний доступ до новин, можливість підтримання та розвитку міжособистісних зв'язків, а також платформу для самовираження та творчого розвитку. Однак разом з цими перевагами ми спостерігаємо й відсторонення від офлайн-комунікації, ризик формування стереотипів через фільтр булькотливого інтернет-середовища, а також можливі негативні наслідки для психічного здоров'я.

Спостерігаючи кризь призму комплексного аналізу, ми спробуємо розглянути різноманітні аспекти впливу соціальних мереж на сучасне суспільство та індивідуума. Питання ефективного використання, взаємодії та його впливу на наше мислення, стосунки та культурні уподобання стануть предметом нашого уважного дослідження. Разом із тим ми намагатимемося визначити можливості поліпшення цього впливу, спрямовуючись на збалансоване та свідоме використання соціальних мереж у сучасному цифровому віці.

Постановка проблеми. У світі, насиченому цифровими технологіями та глибоко інтегрованим інтернет-простором, соціальні мережі стали важливим елементом нашого щоденного існування. Однак разом із широким спектром можливостей, які вони відкривають, виникають складні проблеми та виклики, що стосуються як самого індивіда, так і суспільства загалом.

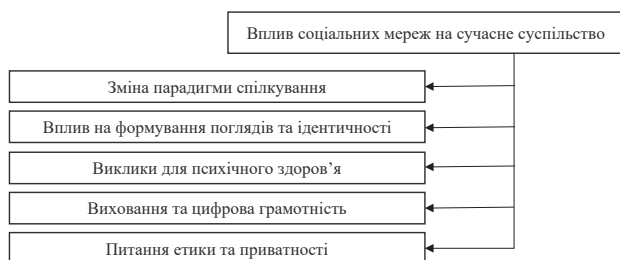

Рис. 1. Вплив соціальних мереж на сучасне суспільство

Зміна парадигми спілкування:

- проблема трансформації звичайних патернів спілкування через віртуальне середовище;
- втрата вміння вести офлайн-діалоги та можливість стати залежними від віртуальних лайків та коментарів;
- здатність розпізнавати невербальні сигнали в реальному часі.

Вплив на формування поглядів та ідентичності:

- суперечка міфу про безперервний потік об'єктивної інформації;
- питання формування поглядів та ідентичності під впливом фільтрування алгоритмами соціальних мереж;
- вплив на світогляд та сприйняття навколишнього світу.

Виклики для психічного здоров'я:

- питання щодо впливу постійної взаємодії із соціальними мережами на психічне здоров'я;
- сприяння збільшенню стресів, тривоги та відчуття соціальної ізоляції.

Питання етики та приватності:

- зростаючий обсяг особистих даних у соціальних мережах;
- питання етики та приватності під час обміну особистою інформацією у цифровому екосистемі.

Виховання та цифрова грамотність:

- нестача ефективних механізмів виховання та цифрової грамотності, особливо серед молодого покоління;
- питання розвитку у користувачів навичок відповідального та свідомого використання соціальних мереж.

Проблеми стосуються всіх сфер життя і вимагають уважного аналізу та пошуку конструктивних рішень для забезпечення балансу між цифровим та реальним світом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У розділі, присвяченому впливу соціальних мереж на наше суспільство, висвітлено основні аспекти та новітні дослідження в цій галузі. Такі автори, як І.В. Гаркуша, В.І. Кайко, С.Д. Глушенко, Л.Н. Рулине, А.І. Сибирко, Ф.Н. Винокуров та інші, досліджують зміну парадигми спілкування через соціальні мережі та можливу втрату навичок офлайн-діалогів. А.С. Онищенко та В.М. Сазанов зосереджують увагу на впливі соціальних мереж на формування поглядів і ідентичності, зокрема під впливом алгоритмів фільтрації інформації. М.С. Богдан, О.В. Горещька, Ю.А. Данько, В.А. Чумакова та інші досліджують принципи міжособистісної взаємодії користувачів у віртуальному середовищі соціальних мереж. Аналіз робіт Т.М. Вакуліч та інших авторів стосується проблем розвитку інтернет-залежності та десоціалізації під впливом використання соціальних мереж.

Усе це становить комплексний погляд на вплив соціальних мереж на сучасне суспільство, враховуючи психологічні, соціальні та культурні аспекти.

Мета та завдання статті – дослідження впливу соціальних мереж на сучасне суспільство та їхньої ролі у трансформації спілкування, формуванні поглядів та ідентичності, міжособистісній взаємодії, психічному здоров'ї, етиці та приватності, а також проблемах виховання та цифрової грамотності.

Виклад основного матеріалу.

Сучасний розвиток соціальних мереж у контексті глобальної комп'ютеризації впливає на наше оточення та особистість. Початково існуючі як інструмент обміну інформацією, соціальні мережі швидко

трансформувалися в глобальну систему масмедіа. Введений соціологом Джеймсом Барнсом у 1954 році термін «соціальні мережі» почав вказувати на складні технічно-соціальні об'єкти у глобальному просторі Інтернету порівняно з оригінальним його розумінням як структур взаємин у малих соціальних групах [3; 5].

Розвиток онлайн-спільнот розпочався у 1970-х роках, що виникали як альтернативні рухи, пов'язані з контркультурою 1960-х. Початково спроби створити онлайн-спільноти виникли як відповідь на невдачі контркультурних експериментів у реальному світі. З плином часу, зміною соціокультурної обстановки та розширенням впливу віртуальних спільнот їх зв'язок з контркультурою послабився. Сучасні соціальні мережі стали джерелом різноманітних цінностей та інтересів, функціонуючи на основі принципів вільної комунікації та можливості для кожного користувача знайти своє місце у мережі. У розвитку Інтернету поняття «соціальна мережа» трансформувалося у ресурс, що дозволяє користувачам представляти себе, створюючи особисті профілі та взаємодіючи з іншими користувачами. Така мережа має критерії: особистий профіль користувача, можливість взаємодії та обміну контентом [2–4].

Соціальні мережі почали свій розвиток із появою електронної пошти в 1971 році та служби безкоштовного веб-хостингу GeoCities у 1995 році. Перша соціальна мережа SixDegrees.com з'явилася в 1997 році, а сьогодні їх кількість перевищує сотню. За статистикою серед тих, хто народився наприкінці ХХ століття, 96% мають хоча б один акаунт у соціальних мережах. Соціальні мережі не обмежуються просто комунікацією та обміном інформацією, але є складною проєкцією суспільства в Інтернеті, базуючись на принципах публічності та загальної рівності. Онлайн-платформи, такі як Instagram, Facebook, Telegram, YouTube, TikTok та Zoom, розширюють можливість спілкування, але також обмежують фізичну присутність та передачу емоцій [8].

Соціальні мережі переформатовують сприйняття часу та простору, зменшуючи важливість географічного розташування. Завдяки новим комунікативним можливостям спілкування в мережах дозволяє створювати групи за інтересами, незалежно від географічних меж. Це дозволяє людині задовольняти особисті потреби, уникати прив'язаності до конкретного місця та підтримувати стосунки в різних культурних середовищах. Сучасні соціальні мережі створюють простір для повного задоволення потреб у спілкуванні, при цьому можуть сприяти уповільненню або нівелюванню процесів асиміляції [1; 6].

Щодо поняття «особистість», його розуміння в психології різноманітне. Наведені визначення відо-

бражають складність цього явища, вказуючи на різні підходи вчених [7].

Отже, особистість формується протягом життя через взаємодію із зовнішніми та внутрішніми чинниками, взаємодію із соціальним середовищем та розвиток індивідуальності. Індивідуальність, своєю чергою, визначається унікальністю психологічних особливостей, таких як риси характеру, потреби, світобачення, навички, почуття гідності, знання, рівень творчого та інтелектуального розвитку, а також вольова та емоційна сфери. Індивідуальність виявляється у взаємозв'язку властивостей особистості як індивіда, особи та суб'єкта діяльності. Вони розглядаються як інтеграційна структура будь-якої особистості. Варіативність індивідуальності зумовлюється вродженими задатками, які розвиваються в процесі виховання. Термін «індивідуальність» використовується для визначення особливостей особистості, які роблять її унікальною серед оточуючих.

Висновки і пропозиції. Сучасний світ неможливо уявити без взаємодії із соціальними мережами, які визначають нашу повсякденність. Їхній вплив на життя суспільства й індивіда величезний та багатогранний. Соціальні мережі стали важливим майданчиком для комунікації, обміну інформацією та вираження індивідуальних поглядів. Це дозволяє створювати глобальні спільноти та розширювати коло спілкування. Спілкування у соціальних мережах впливає на формування індивідуальних рис, розвиток творчих здібностей та сприяє розширенню світогляду. Однак важливо бути свідомими можливих ризиків, таких як залежність чи десоціалізація. Соціальні мережі усувають географічні та культурні бар'єри, роблячи можливим спілкування та обмін ідеями між людьми з усього світу. Це сприяє розвитку глобальної спільноти та розумінню різноманітності. Важливо розвивати навички свідомого використання соціальних мереж, враховуючи їх позитивний та негативний вплив. Запровадження навчальних програм та виховних заходів може сприяти правильному використанню цих ресурсів. Необхідно акцентувати увагу на кібербезпеці та захисті конфіденційності у соціальних мережах. Користувачам слід бути обізнаними із засобами захисту та усвідомлювати ризики онлайн-взаємодії. Важливо продовжувати дослідження впливу соціальних мереж на суспільство та особистість. Розвиток нових методів аналізу та моніторингу допоможе зрозуміти динаміку цього явища та визначити ефективні стратегії використання. Важливо підкреслювати етичні аспекти використання соціальних мереж, зокрема, уникати поширення фейкової інформації, кіберзлущань та інших негативних явищ. Загальна мета полягає в тому, щоб максимально використовувати переваги соціальних мереж, забезпечуючи при цьому безпеку, розвиток та етичне використання цього важливого аспекту сучасного життя.

Список літератури:

1. Бем С.Л. Вимір психологічної андрогінії. *Журнал консультаційної та клінічної психології*. 1974. С. 62–155.
2. Богдан М.С., Горецька О.В. Психологічні особливості спілкування залежних від соціальних мереж. *Психологія і соціологія: проблеми практичного застосування*. 2014. № 14. С. 25–29.

3. Вакуліч Т.М. Інтернет-залежність як новий вид адиктивної поведінки. *Науковий часопис НПУ ім. М. Драгоманова. Серія № 12. Психологія*. 2005. Вип.7 (31). С. 22–25.
4. Гавловський В.Д. До питання захисту персональних даних у соціальних мережах. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2011. № 24. С. 252–262.
5. Гаркуша І.В., Кайко В.І. Психологічні аспекти та основні мотиви використання соціальних мереж. *Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки*. 2019. № 2 (18). С. 40–47.
6. Глущенко С.Д. Соціально-психологічні особливості Інтернет-адиктивної поведінки особистості. *Молодь: освіта, наука, духовність : тези доповідей. Частина I*. 2008. 547 с.
7. Данько Ю.А. Соціальні мережі як форма сучасної комунікації: плюси і мінуси. *Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки*. 2012. № 8. С. 179–184.
8. Дубчак О., Главінська Е. Соціальні мережі як чинник десоціалізації молоді. *Вісник Національного авіаційного університету*. 2018. № 13. С. 18–24.

References:

1. Bem S.L. (1974). Vymir psykholohichnoi androhinii [Measurement of psychological androgyny]. *Journal of Counseling and Clinical Psychology*. S. 62–155. [in Ukrainian].
2. Bohdan M.S., & Horetska O.V. (2014). Psychologichni osoblyvosti spilkuvannja zaleznyh vid socialnyh merezh [Psychological features of communication among social media-dependent individuals]. *Psychology and Sociology: Issues of Practical Application*, (14), 25–29. [in Ukrainian].
3. Vakulich T.M. (2005). Internet-zalezhnist yak novyi vyd adyktyvnoi povedinky [Internet addiction as a new form of addictive behavior]. *Scientific Journal of the National Pedagogical Dragomanov University. Series No. 12. Psychology*, 7(31). S. 22–25. [in Ukrainian].
4. Havlovskiy V.D. (2011). Do pytannja zahystu personalnyh danyh u socialnyh merezhah [On the issue of personal data protection in social networks]. *Combating Organized Crime and Corruption (Theory and Practice)*, (24), S. 252–262. [in Ukrainian].
5. Harkusha I.V., & Kaiko V.I. (2019). Psychologichni aspekty ta osnovni motyvy vykorystannja socialnyh merezh [Psychological aspects and main motives of using social networks]. *Bulletin of the Alfred Nobel University. Series "Pedagogy and Psychology"*. *Pedagogical Sciences*, (2)(18), S. 40–47. [in Ukrainian].
6. Hlushchenko S.D. (2008). Socialno-psyhologichni osoblyvosti Internet-adyktyvnoi povedinky osobystosti [Socio-psychological features of Internet addictive behavior in personality]. *Youth: Education, Science, Spirituality: Abstracts of Papers*. Part I, 547 p. [in Ukrainian].
7. Danko Yu.A. (2012). Sotsialni merezhi yak forma suchasnoi komunikatsii: pliusy i minusy [Social networks as a form of modern communication: pros and cons]. *Modern Society: Political Sciences, Sociological Sciences, Cultural Studies*, (8). S. 179–184. [in Ukrainian].
8. Dubchak O., & Glavinska E. (2018). Sotsialni merezhi yak chynnyk desotsializatsii molodi [Social networks as a factor of youth desocialization]. *Bulletin of the National Aviation University*, (13). S. 18–24 [in Ukrainian].